

Asia: VN/27681/2025

Lausuntopyyntö sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain kehittämistarpeiden arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne arviomuistion luvusta 5 (Valvontalain 1 luku Yleiset säännökset)

5. Palvelupiste

Palvelupisteen lisäämistarvetta on selkiytettävä. Tällä hetkellä lupaviranomaiset ovat suullisesti neuvoneet, että palvelupiste tulee lisätä Soteriin silloin, kun yrityksellä on kyseisen palvelupisteen käyntiosoitteessa säännöllistä vastaanottotoimintaa. Ongelma on, että säännöllisyyden arviointiin ei ole mitään työkalua.

Tyypilliset ongelmatilanteet syntyvät, kun Soteriin palveluyksikön ja palvelupisteensä tiettyyn osoitteeseen lisännyt yritys ostaa alihankintaa, vaikkapa fysioterapiaa tai puheterapiaa, toiselta yritykseltä. Tulisiko tuon alihankintaa tuottavan yrityksen lisätä toimeksiantajayrityksen jo palvelupisteeksi lisäämä osoite myös omaksi palvelupisteekseen? Tästä aiheutuu hallinnollista työtä ja kuluja. Hallinnollinen työ on myös merkittävää, sillä Soteri-rekisteröinnissä palvelupisteen tietoihin on kirjattava kaikki palvelut, mitä kyseisessä käyntiosoitteessa aiotaan antaa, samoin kuin ne kunnat, joissa kyseisessä käyntiosoitteessa aiotaan käydä.

Tämä on ongelmallista sen vuoksi, että alihankintatoiminta on varsinkin toiminnan alkuvaiheessa usein vakiintumatonta. Useiden palvelupisteiden lisääminen ei myöskään helpota viranomaisten valvontatyötä, sillä uuden palvelupisteen lisääminen samaan osoitteeseen ei viittaa välttämättä millään tavalla siihen, kenen lukuun työtä kyseisessä palvelupisteessä todellisuudessa tehdään.

Olisi selkeämpää, että alihankintana tuotettavaa toimintaa ei vaadittaisi rekisteröitäväksi alihankkijan Soteri-rekisteröintiin enää erilliseksi palvelupisteeksi. Selkeintä olisi, jos riittäisi, että toimeksiantaja kirjaisi omaan Soteri-rekisteröintiinsä, että ko. palvelupisteessä hyödynnetään

alihankintaa, ja myös kuinka monta henkilötyövuotta alihankintatyö arviolta laajuudeltaan on. Tämä muutos vähentäisi päällekkäisten Soterin palvelupisteiden rekisteröintiä, pienentäisi valvonnasta aiheutuvaa hallinnollista työtä ja helpottaisi alihankintaketjujen perustamista ja myös purkua, sillä vastaavasti palvelupisteen lisäämisen lisäksi myös palvelupisteen lopettamisesta tulee työtä ja Soteri-maksuja.

Palvelupisteen perustamisen tarve edellyttäisi myös selkiytystä. Erityisen haastavia tilanteita on syntynyt siitä, kun on tulkittu sitä, muodostako säännöllinen vastaanotto jossain osoitteessa tarpeen luoda palvelupisteen vai ei. Soteri-sääntelyn kannalta merkityksellistä voisi olla esimerkiksi se, hallinnoiko yritys tiloja itse, vai onko yritys tiloissa kokonaan vieraan. Tyyppiesimerkkinä kuntoutusalalla ovat allasterapiapalvelut ja ratsastusterapiapalvelut, joita molempia voidaan antaa sekä omassa toimipisteessä (oma tai vuokrattu tila) tai käyntimaksua vastaan esimerkiksi julkisessa uimahallissa tai ratsastustallilla. Nykyinen Soteri-ratkaisukäytäntö tai lainsäädäntö ei avaa sitä, kummassa tapauksessa yrityksen on rekisteröitävä osoitteeseen palvelupiste, ja missä tapauksessa yritys voisi rinnastaa käynnit osoitteessa koti- tai arkiympäristökäynneiksi, ja toimia esimerkiksi muussa osoitteessa toimivasta palvelupisteestä käsin.

Palvelupisteen käsite on haastava myös silloin kun toimintaa on useissa rakennuksissa, jotka saattavat sijaita samalla kiinteistöllä, tai esimerkiksi vierekkäisillä kiinteistöillä. Käyntiosoite saattaa näissä olla sama, tai samalla kiinteistöllä saattaa joskus olla kaksikin käyntiosoitetta. Epäselvää on, milloin nuo eri käyntiosoitteet olisi eriytettävä eri palvelupisteiksi. Yksi vaihtoehto voisi olla ryhmittää eri rakennuksissa ja vierekkäisillä kiinteistöilläkin olevat palvelupisteiksi palveluiden ja käytettävän henkilöstön perusteella. Jos siis vierekkäisissä rakennuksissa on tarjolla identtiset palvelut ja palveluita tarjoava henkilökuntakin on samaa, olisi molemmat rakennukset ja/tai kiinteistöt perusteltua merkitä myös yhdeksi ja samaksi palvelupisteeksi.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 6 (Valvontalain 2 luku Palveluntuottajaa ja toimintaa koskevat edellytykset)

6. Palveluntuottajaa ja toimintaa koskevat edellytykset

Kohdassa 6.1 mainitaan palveluyksikön siirto osana yritys- ja organisaatiojärjestelyjä. Teoriassa ja lakitekstin mukaan palveluyksikön siirto on ilmoitusasia. Ilmoitusasia voi kuitenkin muuttua rekisteröitäväksi asiaksi, mikäli lupaviranomainen näin prosessin edetessä päättää. Käytännössä yritysjärjestelyjä tekevä palveluntuottaja ei voi etukäteen varmuudella tietää, onko muutos Soteri-rekisteriin lopulta ilmoitusasia vai olennaisena muutoksena käsiteltävä asia, josta johtuen aikaa muutokseen on varattava runsaasti, eli vähintään LVV:n kolmen kuukauden Soteri-käsittelyjonon verran. LVV:n olisi selkiytettävä edelleen ratkaisukäytäntöään siltä osin, milloin siirto on ilmoitusasia ja milloin siirto on olennainen muutosasia. Lakia olisi myös tärkeää muuttaa siltä osin, että siirto ei keskeytyisi, vaikka samalla yhteydessä ilmoitettaisiin olennaisiakin muutoksia. Tällöin siirto tapahtuisi ennakoitussa aikataulussa (vaikkapa jos ilmoitusta seuraavana päivänä), kun taas olennaisten muutosten toimeenpano jäisi odottamaan muutoshakemuksen käsittelyä.

Palveluyksikön siirrolle ei ole myöskään Soterissa mitään valmista menettelyä, sillä siirto tapahtuu kirjaamalla asia tekstimuotoisesti hakemuksen saatetietoihin. Tämä koetaan yleensä palveluntuottajien toimesta hankalaksi, kun valmista pohjaa siirtoilmoitukselle ei ole.

6.1 Yksinyrittäjiä koskeva väliaikainen sääntely

Eräs muistiossa sivuttu seikka, joka on osoittautunut juristeillekin vaikeaksi soveltaa, on väliaikaisen lainsäädännön soveltaminen lasten parissa työskenteleviin ennen 1.1.2024 aloittaneisiin yksinyrittäjiin. Itsenäisen ammatinharjoittajan ilmoituksella aloittaneita yksinyrittäjiä ei nimittäin ennen tätä tarkistettu rikosrekisteriotteella lainkaan. Näin ollen yrittäjille on epäselvää, voivatko he jatkaa lapsiin kohdistuvaa vastaanotto toimintaa myös olennaisten muutosten jälkeen, koska heiltä ei ole Sote-valvontalain sanamuodon mukaisesti tarkistettu kertaakaan rikosrekisteriotetta. Lainsäädännön taso on tässä muutoinkin heikko ja vaatii asian laajempaa tuntemusta: Sote-valvontalain väliaikainen 5 § viittaa samaisen lain 16 §:n, joka puolestaan viittaa lasten parissa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 4 §:n, jonka soveltamisessa tulee puolestaan huomioida samaisen lain soveltamisala eli 2 §, jonka esityöt ovat hyvin erilaisesta lainsäädäntöympäristöstä yli 20 vuoden takaa. Ymmärrämme, että kyse on kiireessä valmistellusta tilapäisestä lainsäädännöstä, mutta pykäläviittauksen pykäläviittauksen (sic) pykälän ja sen soveltamisalapykälän tulkinta on osoittautunut yksinyrittäjille yksinkertaisesti liian vaikeaselkoiseksi, eikä syyttä. Kannatamme tilapäisen lainsäädännön muuttamista pysyväksi, mutta samalla lakiin olisi kirjattava, että ennen 1.1.2024 IAH-ilmoituksen tehneiltä lasten parissa työskentelevien rikosrekisteriotetta ei yksinkertaisesti vaadita. Valvontaviranomaiset eivät ole myöskään koko 2010-lukua edes kysyneet lasten parissa työskentelystä, joten ennen tätä aloittaneilla lähtökohtana on ollut koko väestön hoitaminen: myös lasten.

6.4 Vastaavasta johtajasta sekä palveluiden johtajasta

Erityisesti pienessä yrityksessä palvelupisteen palveluista vastaava henkilö on sama kuin palveluyksikön vastaava johtaja. Olisi perusteltua, että erityisesti yksinyrittäjien hakemuksissa (ja muissakin) palvelukohtainen vastuuhenkilö nimettäisiin vain, mikäli henkilö on eri kuin palveluyksikön vastaava johtaja. Vaihtoehtoisesti palvelun vastuuhenkilön kohdalla voisi olla Soterissa myös rasti, jossa vahvistetaan erikseen, että vastaava johtaja on sama kuin palvelun vastuuhenkilö. Tämä vähentäisi kahdenkertaista kirjaamista, kun saman henkilön koulutus ja kokemus kirjataan kahteen tai jopa useampaankin kertaan Soteri-hakemukseen.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 7 (Valvontalain 3 luku Palveluntuottajien ja palveluyksiköiden rekisteröinti)

7.6 Rekisteröintiä varten annettavat tiedot

Soteri-rekisterin hakeutuvien yritysten riskitasoa voitaisiin jatkossa peilata hakijoiden ilmoittamien palvelualojen mukaan. Jos hakija ilmoittaa palvelualakseen (tai palvelualoikseen) vähäriskisen alan,

kuten psykoterapia, fysioterapia, toimintaterapia, puheterapia tai vaikkapa ravitsemusterapia, voitaisiin Soteri-hakemuksesta lähtökohtaisesti piilottaa vaatimukset esimerkiksi poistumiturvallisuukselvityksen päivämäärästä, lääkehoitosuunnitelman päivämäärästä, asiakasmäärästä ja kenties keventää henkilöstömäärien ilmoittamistakin koskemaan henkilötyövuosien sijaan vain luonnollisten henkilöiden lukumäärää yhdessä ainoassa kentässä yrittäjä, alihankkija- työsuhde ja vuokratyövoima kaikki yhteen laskettuna. Näillä aloilla ei ole myöskään erillistä henkilömäärämitoitusvaatimusta. Omistajayrittäjän työvoiman rikosrekisteriotteen tarve voitaisiin selvittää yksinkertaisella rasti ruutuun -kyselyllä: "Omistajayrittäjä osallistuu palvelutuotantoon kyllä/ei".

Lupaviranomainen vois joko omalla määräyksellään vuosittain todeta, mitkä Aura-luokituksen (tai mahdollisen Aura-luokituksen tilalle tulevan luokituksen) mukaisista toimialoista vaativat laajempia tietoja ja mitkä puolestaan eivät. Vaihtoehtoisesti näistä voitaisiin säätää myös STM:n asetuksella, mutta STM:n aiempi työtilanne huomioiden voi olla, että asetuksenantovaltuutus jäisi todellisuudessa käyttämättä, koska asetuksen antamiseen ja muuttamiseen ei riittäisi käytännön resursseja.

Näillä tietyillä vähäriskisiksi arvioiduilla toimialoilla voisi olla myös eri kynnyks olennaisen muutoksen luparatkaisuihin. Vähäriskiseksi arvioiduilla toimialoilla palvelupisteen käyntiosoitteen muutos voisi olla rekisteröintipäätöstä edellyttävän olennaisen muutoksen (360 €) sijaan ilmoituksenvarainen muu muutos (170 €). Samaa mallia riskipainotteisesta toimiala-arviosta voitaisiin soveltaa muutosten sijaan myös toiminnan aloittamisilmoitukseen.

Viranomaisella voisi olla myös laissa säädetty mahdollisuus estää joltain tietyltä yritykseltä omatoimiset muutokset ja alistaa ne lähtökohtaisesti aina LVV:n päätöksen alle ennen toimeenpanoa, mikäli yrityksen toiminnassa on havaittu asiakasturvallisuutta vaarantavia puutteita esimerkiksi edellisen kolmen vuoden aikana.

Asiakaskohderyhmän sijaan olisi perusteltua kirjata palveluiden alle ainoastaan rasti-ruutuun - tyyppisesti se, tarjotaanko palveluita lapsille vai ei. Jos tarjotaan, kysytään yrittäjältä rikosrekisteriote. Jos ei, on asia sillä selvä.

Palveluyksiköiden lisäämisen tulisi olla myös huomattavasti nykyistä harvinaisempi toimenpide. Käytännössä Kuntoutusyrittäjien kokemuksen mukaan jokaiselle yksinyrittäjälle tai jopa alle 100 työntekijän yritykselle lisätty uusi palveluyksikkö on tarpeeton palveluyksikkö. Palveluyksikön sijaan lisättävä elementti Soteri-rekisteriin on lähes aina edullisempi palvelupiste, joka sisältää sen, minkä yritys käytännössä Soteri-rekisteriinsä tarvitsee: uuden käyntiosoitteen, ja luettelon siellä tai sieltä käsin annettavista palveluista.

Soterin palvelupisteiden nimeäminen on osoittautunut myös käytännössä pienyrittäjille vaikeaksi käsittää. Palvelupisteen sijaan olisi perustellumpaa puhua esimerkiksi "käyntiosoitteellisesta toimipisteestä" silloin kun osoitteeseen sisältyy vastaanottotoimintaa, ja vastaavasti "käyntiosoitteettomasta palvelupisteestä" silloin, kun kyse on vain hallinnollisesta yksiköstä. Muuta eroa näillä kahdella ei tarvitsisi välttämättä olla, kuin se, että toinen sisältää Käyntiosoite -kentän ja toinen ei. Palvelupisteen muotoa käyntiosoitteellisesta käyntiosoitteettomaksi tulisi voida muokata myös erillisellä Soteriin lisättävällä napilla, joka siirtäisi tiedot uuteen pohjaan yhdellä klikkauksella esimerkiksi saatetekstillä "Luovun käyntiosoitteesta ja teen tästä käyntiosoitteettoman palvelupisteen" tai "Otan käyttöön käyntiosoitteen, ja muutan tämän palvelupisteen käyntiosoitteelliseksi toimipisteeksi". Tämä helpottaisi todennäköisesti erityisesti satunnaisten Soteri-hakemusten tekijöiden työkuormaa, kun termit olisivat helpommin käsitettäviä. Kuntoutusyrittäjien mielestä sellainen ei ole valitettavasti nähtävissä, että pienyrittäjille syntyisi sellaista rutiinia Soteri-hakemustensa tekoon, että nykyiset termit palveluyksiköstä ja palvelupisteestä selkiytyisivät kaikille. Useat nimittäin uusivat Soteri-hakemuksensa harvoin, esimerkiksi viiden tai kymmenen vuoden välein, ja silloin todennäköisesti jo lainsäädäntö on muuttunut välissä, eikä vanhakaan tieto enää päde. Nimien olisi siis oltava nykyistä intuitiivisemmin ymmärrettäviä.

Palvelukohtaisten vastuuhenkilöiden muuttamisen tulisi olla ainakin vähäriskisillä toimialoilla hakemuksen sijaan ilmoitukseen perustuvaa, tai vaihtoehtoisesti siitä voitaisiin luopua kokonaan. Tällöin palvelukohtaisten vastuuhenkilöiden pätevyys olisi vastaavan johtajan vastuulla. Vaihtoehtoisesti palvelukohtaisten vastuuhenkilöiden ilmoittamisesta Soteriin voitaisiin luopua kokonaan: tämä tieto voisi löytyä paremmin vaikkapa yrityksen tai organisaation omilta verkkosivuilta.

EU:n yleisen tietosuojasetuksen mukaisen tietosuojavastaavan kyselystä kaikissa tilanteissa jokaiseen palvelupisteeseen olisi syytä luopua, sillä läheskään kaikissa Sote-yrityksissä tietosuojavastaavaa ei ole tarpeen asetuksen mukaankaan nimittää. Kuntoutusyrytyksissä on käytännössä asiaa tulkittu niin, että tietosuojavastaavan nimittäminen on ajankohtaista asetuksen esittämällä tavalla vasta, kun terapiatyötä tuottavaa henkilöstöä on yrityksen palveluksessa noin kymmenen henkeä. Tietosuojavastaava on nimittämisensä jälkeen ilmoitettava aina myös tietosuojavaltuutetun toimistolle, jolloin tämä velvoite on päällekkäinen Soteri-rekisteröinnin kanssa. Koska tietosuojavastaavan nimittäminen perustuu EU:n tietosuojasetukseen, olisi Soteri-rekisteröintiin perusteltua ilmoittaa vain asiakkaille ja viranomaisille tarkoitettu yhteystieto rekisterinpitoasioihin liittyen, eli sama tieto kuin mikä kirjataan esimerkiksi tietosuojaselosteeseen.

Soteri-rekisteröintilomaketta on syytä kehittää myös siltä osin, että lisätietojen kirjoittaminen suunnitelmakohtaiseen lisätietokenttään ei aiheuttaisi jatkossa sitä, että suunnitelmalle olisi ilmoitettava myös päivämäärä. Nyt jos esimerkiksi kuntoutusyryitys haluaa kirjoittaa Soteriin selvennykseksi lääkehoitosuunnitelma -kohtaan, että yritys ei anna lääkehoitoa, vaatii Soteri-lomake lääkehoitosuunnitelman päivämäärää pakollisena tietona. Tämä on omiaan harhauttamaan hakemuksen täyttäjiä. Vastaavasti kohdassa voisi olla rasti "Yritykseni ei anna lääkehoitoa" jolloin lääkehoitosuunnitelmaa koskevat kohdat menisivät harmaiksi, eikä päivämääriä tai lisätietoja olisi mahdollista rastin kanssa antaa.

Soteri-rekisteröintiä edellyttävät olennaiset muutokset

Oleannaisten muutosten osalta viittamme yllä lausuttuun, jossa toteamme, että muuttoilmoitusta yhdestä palvelupisteen käyntiosoitteesta toiseen käyntiosoitteeseen ei olisi syytä läheskään aina pitää olennaisena muutoksena, vaan enemmän ilmoituksenvaraisena muuna muutoksena. Vastaavasti tämä olisi syytä linkittää ilmoitettuihin palvelupisteen toimialoihin: esimerkiksi terapiapalveluita tarjottaessa muutto toisiin tiloihin tai uusien tilojen käyttöönotto ei olisi lähtökohtaisesti milloinkaan hakemusta ja päätöstä edellyttävä "olennainen muutos" vaan enemmän ilmoituksenvarainen "muu muutos".

7.9 Ennakkotarkastus (20 §)

Suomen Kuntoutusyritykset ry:n avoterapiapalveluita tuottavien jäsenyritysten toimitiloja ei ole nykyisen lainsäädännön voimaantulon (1.1.2024) jälkeen tarkastettu tiettävästi kertaakaan. Nykytilannetta voidaan siten pitää terapiayritysten näkökulmasta tyydyttävänä.

7.11 Yhteinen palveluyksikkö (22 §)

Yhteinen palveluyksikkö olisi tarpeellinen työkalu, mutta käytännössä sitä ei ole vielä otettu käyttöön. Yhteisen palveluyksikön käyttöönotto koetaan vaikeana, eikä sen käyttöönoton kustannuksista ole yrityksille myöskään ennakkollista selvyyttä. Käytännössä tämä on johtanut siihen, että jokainen yritys on tehnyt omat palveluyksikköhakemuksensa.

Yksi syy heikolle käyttöönotolle on varmasti se, että yhteisen palveluyksikön käyttöön ei ole kunnollisia ohjeita, eikä Soteri-hakemus myöskään ohjaa siihen. Käytännössä yhteisen palveluyksikön muodostaminen tapahtuu siten, että yhteiseksi laajennettavan palveluyksikön alkuperäinen perustaja kirjoittaa Soteri-hakemuksen liitetietoihinsa minkä palveluntuottajayrityksen (y-tunnus ja OID-tunnus) hän haluaa palveluyksikkönsä liittää. Tämän jälkeen on yrityksille epäselvää, miten hakemus etenee, sillä seuraava yhteydenotto Lupa- ja valvontavirastolta asiaan liittyen tulee luultavasti vasta kolmen kuukauden päästä. Kolmen kuukauden päästä yhteydenotto voi olla usein se, että hakemusta täytyy täydentää, eli yhteisen palveluyksikön käyttöönotto viivästyy entisestään.

Kuukausien lupakäsittelyä odottava tauko sopii yrityksille huonosti. Käytännössä yhteiseen palveluyksikköön liittyvä yritys on uusi yritys, jolla ei ole vielä palveluntuottajan statusta, eikä myöskään omaa palveluyksikköä. Tällöin tuo uusi yritys päättääkin yhteiseen palveluyksikköön liittymisen sijaan lisätäkin itselleen uuden oman palveluyksikön. Näin ollen yhteinen palveluyksikkö uhkaa jäädä kuolleeksi lain kirjaimiksi.

Jotta yhteinen palveluyksikkö voitaisiin vielä pelastaa ja ottaa todelliseen käyttöön, tulisi sen käyttöönotto automatisoida niin pitkälle, että Lupa- ja valvontavirastoa ei käytännössä tarvittaisi prosessiin lainkaan. Jotta näin voitaisiin toimia, tulisi yhteiseen palveluyksikköön liittämistä muuttaa siten, että yhteisen (tai oman vielä yhteiseksi muuttamattoman) palveluyksikön haltija klikkaa Soterista erillistä "lisää y-tunnuksia palveluyksikköösi ja tee palveluyksiköstä yhteinen palveluyksikkö" -nappi, johon palveluyksikön haltija (eli Soteri-kielessä päävastuullinen palveluntuottaja) lisää vain liitettävän palveluntuottajan y-tunnuksen: ei muita tietoja. Tämän jälkeen y-tunnuksen perusteella lähtee tälle Y-tunnukselle suomi.fi -viesti, jossa automatisoidaan tarvittaessa palveluntuottajahakemuksen tekeminen täysin. Useimmilla yhteistä palveluyksikköä käyttävillä palveluntuottajilla ei luultavasti ole lainkaan palveluntuottajan Soteri-rekisteröintiä, joten palveluntuottajarekisteröinnissä olisi heitä ohjattava mahdollisimman selkeällä ja automatisoidulla prosessilla (kts. myös jäljempänä ehdotuksemme Soteri-velhosta). Jos tämän prosessin läpi vieminen edellyttää minkäänlaista reaktiota tai päätöstä lupaviranomaiselta, jää yhteisen palveluyksikön käyttö todennäköisesti nykyiselle olemattomalle tasolle.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 8 (Valvontalain 4 luku Omavalvonta)

-

Kommenttinne arviomuistion luvusta 9 (Valvontalain 5 luku Viranomaisvalvonta)

-

Kommenttinne arviomuistion luvusta 10 (Valvontalain 7 luku Erinäiset säännökset)

-

Kommenttinne arviomuistion luvusta 11 (Valvontalain 8 luku Voimaantulo)

-

Kommenttinne arviomuistion luvusta 12 (Erinäiset kysymykset)

-

Muut kommenttinne arviomuistiosta

Muut kommentit arviomuistiosta

Suomen Kuntoutusyritykset ry kiittää mahdollisuudesta lausua.

Soteri-hakemusten ongelmat voidaan yrittäjyyden kannalta tiivistää kahteen seikkaan: hakemusten käsittelyn vaatimaan suureen työmäärään ja työmäärästä aiheutuneisiin kohtuuttomiksi kasvaneisiin hakemusmaksuihin.

Keskeistä on selvittää miksi sosiaali- ja terveydenhuollon rekisteröintimaksut ovat nousseet, mihin maksuihin perustuva työaika tarkalleen ottaen kuuluu, ja mitä työajan paremmalle kohdistamiselle ja sitä kautta maksujen kertymiselle voitaisiin tarkemmin tehdä. Kuntoutusyrittäjien ehdotus on, että tyypillisimmät käsittelymaksut puolitetaan nykyisistä. Näitä ovat yrityksen perustamiseen ja palveluyksikön palvelupiste- tai palvelumuutoksiin liittyvät maksut. Tämä tapahtuu puolittamalla hakemusten käsittelyyn käytetty viranomaistyöaika.

Havainnollistavaksi esimerkiksi voidaan ottaa uutena yksityisenä elinkeinonharjoittajana (ns. toiminimellä) toimivan yrityksen perustamismaksut Soteriin. Maksu jakautuu kahteen osaan: palveluntuottajan rekisteröintiin (toiminimellä 2026 360 euroa, sama kuin nyt) ja palveluyksikön rekisteröintiin (alkaan 700 euroa). LVV:n lupamaksuja koskevassa esittelymuistiossa käytetty laskennallinen tuntihinta hakemusten käsittelytoimille on 97 euroa.

Tästä voidaan johtaa, että palveluntuottajan rekisteröintiin käytetään virka-aikaa 3,7 tuntia ja palveluyksikön rekisteröintiin 7,2 tuntia. Yhteensä työaika käytetään siis noin 10,9 tuntia, eli pyöristäen 11 työtuntia.

Mihin tehtäviin kuuluu palveluntuottajan rekisteröinnin noin neljä tuntia?

- Hakemuksen palveluntuottajaosion läpikäyntiin

- Hakemuksessa mainittujen vastuuhenkilöiden rikostaustojen ja taloudellisen tilanteen seurantaan sekä mahdollisiin rajoitusmerkintöihin Lupa- ja valvontaviraston omassa ammattihenkilörekisterissä, tarkistetaan, onko hakija holhousrekisterissä holhottavana, sekä kysytään milloin potilasvakuutus on alkanut (mutta ei kuitenkaan tarkisteta sen voimassaoloa muuten)

- Hakemusten täydentämiseen esimerkiksi sähköpostitse, ja lopulta

- Harkinnan käyttöön siitä, onko hakemuksen jättänyt toiminimiyrittäjä kelpoinen Sote-valvontalain 6-7 §:n mukaiseksi palveluntuottajaksi.

Olisiko mahdollista, että toimintaa automatisoimalla tämän työn vaatimaa työaikaa voitaisiin vähentää puolella noin kahteen tuntiin? Meistä on, ja yllä mainitun luettelon lukemalla tällainen tavoite ei tunnu äkkiseltään mahdottomalta.

Tyypillisesti uuden sote-yrittäjän taustat ovat puhtaat: ulosottotietoja ei ole, eikä myöskään konkurssimerkintöjä, eikä välttämättä rajoituksia Valviran ammatinharjoittamista koskeissa oikeuksissakaan. On vaikea nähdä, että pelkästään hakemuksen täydentämiseen kuuluu lähes neljä tuntia työaika, ja jos kuluu, on hakemuksen alkuperäisessä rakenteessa vakavia puutteita. Itse hakemusta ei ole käsityksemme mukaan kehitetty juurikaan vuodesta 2024, eikä myöskään taustalla vaikuttavia tietojärjestelmiä, tai ainakaan kustannukset eivät ole tämän kehitystyön perusteella laskeneet, vaan pikemminkin nousseet. Olisi toiminnan kehittämisen ja kulujen sekä Soteri-hakemusten käsittelyjonojen pienentämisen kannalta olennaista tietää, mitä kehittämistoimenpiteitä on jo tehty, ja mihin käytetty työaika tarkalleen ottaen nyt kuluu.

Palveluntuottajaosio on lueteltavine palveluineen ja toimintasuunnitelmineen työläämpi, ja sen käsittelyaika onkin laskennallisesti jopa seitsemän tuntia. Palveluntuottajaosion käsittelyyn kuuluu:

- Toimintasuunnitelman lukeminen (johon ei ole virallista pohjaa, joten suunnitelmien ulkoasut vaihtelevat paljon)

- Toimintasuunnitelman vertaaminen Soteri-hakemukseen, eli onko hakemukseen merkitty samat palvelupisteet (eli toimipisteet), samat toimipistekohtaiset palvelut, samat toimintakunnat, tuottaako yritys palveluita hyvinvointialueelle eli tarvitaanko valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelman päivämäärä, tuottaako yritys ympärivuorokautisia palveluita eli tarvitaanko poistumisturvallisuusselvitystä, käsitteleekö yritys lääkkeitä eli tarvitaanko lääkesuunnitelmaa, ja lopulta verrataan annettuja asiakasryhmiä toimintasuunnitelmaan (ovatko ne molemmissa samat) ja pohditaan sitä, pyydetäänkö yrittäjältä lasten parissa työskentelevän rikostaustaselvitys eli rikosrekisteriote (vanhuksista ja vammaisista tätä ei tarvitse pyytää eikä toimittaa).

Herää kysymys, pitääkö yrittäjiä varsinaisesti ohjantaa pyytämällä heitä kirjaamaan samat asiat kahteen kertaan: sekä toimintasuunnitelmaan, että Soteri-hakemukseen. Tuplakirjaaminen johtaa siihen, että kun näiden kahden tietolähteen välillä on pieniäkin epäyhtäläisyyksiä, joudutaan pyytämään täydennysselvityksiä. Tuplakirjausten vertailuun ja oikomiseen kuluukin varmasti paljon sekä viranomaisten että yrittäjien työaika.

Juristin vastaus tarpeellisuuteen on, että toimintasuunnitelman sisältöä ei ole Sote-valvontalaissa määritelty. Sellainen tulee liittää hakemukseen, mutta sisältöä ei ole laissa erikseen määritelty. Hallituksen esityksen mukaan toimintasuunnitelmaan kuuluu kaksi asiaa: mitä palveluita tarjotaan, ja mille asiakasryhmille, ellei palveluita ole tarkoitettu koko väestölle.

Kuntoutusyrittäjien saamien tietojen mukaan toimintasuunnitelma on suurin yksittäinen työmaa, joka Soteri-hakemuksessa yleensä kohdataan, sekä viranomaisille että yrittäjille. Yhteen paikkaan kirjattavat tiedot voitaisiin monesti muuttaa myös vapaan toimintasuunnitelman sijaan rasti ruutuun

tyyppisiksi kysymyksiksi: jos rastitat esimerkiksi tuottavasi lääkehoitoa, pyytäisi Soteri automaattisesti lääkehoitosuunnitelman päivämäärää. Nyt näin ei jostain syystä tehdä. Rahaa sen sijaan on annettu kyllä lisää Lupa- ja valvontavirastolle ja tämän edeltäjille aveille ja Valviralle, jotta työaikaa saataisiin käytettyä hakemusten käsittelyyn.

Rahaa tarvittaisiin ongelmien syntymissyiden ratkaisuun, ei pelkästään jälkien korjaamiseen, joita hankalakäyttöinen hakemusjärjestelmä tuottaa.

Yhtenä konkreettisena esimerkkinä kehittämistarpeesta voidaan osoittaa se, että yksinyrittäjän on kirjattava oma nimensä neljä kertaa uuteen Soteri-hakemukseen:

1. Hakemuksen vastuuhenkilöksi.
2. Palveluntuottajan vastuuhenkilöksi.
3. Palveluyksikön vastuuhenkilöksi.
4. Palvelun vastuuhenkilöksi (luonnollisesti jokaiseen luvanvaraiseen palveluun erikseen, oletamme tässä, että palveluita on vain yksi, esimerkiksi fysioterapia).

Jos yhdenkin näistä kerroista yksinyrittäjä jättää nimensä kirjaamatta, ei hakemus etene. Nämä kohdat on täytettävä siitä huolimatta, että uusi Soteri-hakija voi jo nykyisin valita heti alkuun täyttävänsä yksinyrittäjän poikkeukseen kuuluvaa hakemusta, eli suuri osa yhdistettävistä henkilötiedoista on viranomaisella jo olemassa, yhdellä klikkauksella. Jostain syystä nämä tiedot eivät kuitenkaan löydä automaattisesti paikkaansa oikeisiin kenttiin. Tähän tarvittaisiin automatiikkaa ja kehitystyötä. Nyt odotellessa yrittäjä kirjaa nimensä neljä kertaa hakemukseen, ja toivoo, että täytti nimet oikein kaikki neljä kertaa.

Varsinaista harkinta-aikaa viranomaiselle ei juurikaan mene, mikäli hakijan ammatillinen pätevyys vastaa haettavaa palvelua. Fysioterapian vastuuhenkilöltä edellytetään yleensä fysioterapeutin pätevyyttä, ja tämän tarkistus olisi sinänsä täysin automatisoitavissa. Jostain syystä näin ei ole tehty, vaan hakemusmaksussa ihminen tekee tämän työn itse.

Seurauksena on yli seitsemään (7) miljoonaan euroon paisunut Soteri-hakemusten käsittelybudjetti ja Lupa- ja valvontaviraston kolmen kuukauden käsittelyjono terveydenhuollon hakemuksille.

Syksyn 2025 kuulemistilaisuudessa Etelä-Suomen aluehallintoviraston edustaja kertoi Kuntoutusyrittäjille, että yrittäjien hakemusten tasoa olisi syytä parantaa. Olemme tätä parhaamme mukaan tehneet. Vastinparina toivomme, että myös itse hakemusta ja sen käsittelyprosessia kehitettäisiin. Tähän lausuntoon kirjatut kehitysehdotukset eivät nähdäksemme ole lainsäädännöstä riippuvaisia. Kertauksena kehityskohteita voidaan nostaa esille:

1. Taustatietojen tarkistamisen automatisointi, kun tietojen tarkastus tapahtuu valtionhallinnon tai lupa- ja valvontaviraston omista rekistereistä. Tietojen hakemiseen hakemuksen käsittelijän silmien eteen ei saa kulua yhtä klikkausta ja yhtä minuuttia kauempaa.

2. Yksinyrittäjä-valinnalla Soteri-hakemuksensa aloittaneen yrittäjän henkilötiedot esikirjataan kaikkiin neljään yllä mainittuun hakemuskohtaan.

3. Lupa- ja valvontavirasto laatii supistetun mallin toimintasuunnitelmalle, joka EI sisältäisi päällekkäisiä tietoja itse Soteri-hakemuksen kanssa. Suunnitelma sisältäisi vain tiedot palveluista, ja tarvittaessa myös palveluiden kohderyhmistä (ovatko palvelun kohteena esimerkiksi lapset).

4. Korvataan nykyiset päivämäärä- ja lisätietoa -lomakkeiden kentät rastilla ruutuun: tuotatko lääkehoitoa? En -> eteenpäin. Tuotatko palveluita hyvinvointialueelle? En -> ei vaadita valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelmaa jne. Tämä malli on tietotekniikassa tunnettu pitkään nimellä asennusvelho (Installation wizard). Tarvitaan siis Soteri-velho auttamaan hakemuksen ja kenties myös toimintasuunnitelman mallintamisessa. Meillä on tarvittava teknologia tähän jo nyt olemassa: edes uuden sukupolven tekoälyä ei tarvittaisi. 1990-luvun teknologia riittää.

Nämä kehityskohteet olisi tullut laittaa vireille jo heti 2024, mutta myöhään on tietenkin parempi kuin ei milloinkaan. Emme voi hyväksyä sitä, että Soteri-hakemuksen ja sen käsittelyn kehittäminen laiminlyödään, mutta joka vuosi pyydetään kuitenkin merkittävästi suurempaa rahasummaa (vuodesta 2024 -> 2026 summa on kasvanut 6.3 miljoonasta 7.6 miljoonaan: noin 20 prosenttia!) hakemusten käsittelemiseksi, ja vastineeksi saadaan kuukausien käsittelyaikajonot, jonka aikana merkittävä osa yrityksistä joutuu edelleen odottamaan hakemuksensa käsittelyä ennen palvelutuotannon aloittamista.

Kuntoutusyrittäjät kommentoi kunnioittaen myös olennaisten muutosten käsittelyä. Tyypillinen "olennainen muutos" on palvelupisteen käyntiosoitteen muuttaminen. Terapia-alan yrityksessä tämä tarkoittaa sitä, että yritys siirtää vastaanotto toimintansa toiseen osoitteeseen. Muutosta tulee siis 360 euron muuttomaksu, vaikka itse toiminnassa tai sen riskeissä ei muutu tilojen lisäksi mikään. Ainoa muutos on, että palvelupisteen "käyntiosoite" -kentässä oleva osoite joko poistuu, muuttuu toiseksi tai tyhjään kenttään lisätään käyntiosoite sinne, missä aiemmin oli tyhjä.

Tämän jälkeen viranomaisen on harkittava, edellyttääkö haettu muutos tilojen tarkastusta, ennen kuin hakemus voidaan hyväksyä. Tätä hakemuksen lukua ja harkintaa viranomainen tekee nyt keskimäärin 3,7 tuntia. Väitämme, että ainakin terapia-alan yrityksissä osoitteenmuutoksen hyväksynnän tulisi olla alle tunnin työ, ellei peräti ilmoituksenvarainen automatisoitu muutos. Laki ei edellytä tässä tilanteessa päivitettyä toimintasuunnitelmaa, ja se voitaisiinkin korvata lisäämällä yllä mainittuun Soteri-velhoon rasti, että "toiminta tai palvelut eivät toimipisteen muuton johdosta olennaisesti muutu", ja näin, tällä palveluntuottajan erillisellä vakuutuksella viranomainen voi

harkintansa mukaan joko hyväksyä terapetin muuton tai pyytää lisätietoa tai tehdä jopa yritystoiminnan tarkastuksen (josta peritään erillinen tarkastusmaksu). Kuntoutusyrittäjien terapeuttijäsenistöä ei nykyisen lain voimassaollessa ole tiettävästi tarkastettu kertaakaan.

Samoin palveluyksiköiden yhdistämisen (nykyisin 170 €) pitäisi olla maksutonta, sillä taustalla on täysin yrittäjistä riippumaton tarpeettomien palveluyksiköiden määrän kasvu. Palveluyksiköitä on tullut yrittäjille liikaa 2024 alussa tehdyssä Valveri -> Soteri -konversiossa, kun jokaisesta vanhan lain mukaisesta toimipisteestä (eli toimintayksiköstä) ylennettiin uuden lain mukainen itsenäinen palveluyksikkö. Näin ollen yrityksillä on nyt yksinkertaisesti liikaa palveluyksiköitä. Tästä on byrokraattista haittaa, koska jokaisesta palveluyksiköstä tarvitaan ja ylläpidetään omaa erillistä omavalvontasuunnitelmaa ja annetaan palveluyksikkökohtaiset omavalvontaraportit neljän kuukauden välein. Koska yritykset eivät ole näitä palveluyksiköitä milloinkaan pyytäneet, on kyseessä lopulta julkisen sektorin epäonnistuneesta järjestelmähankinnasta johtuva raippamaksu, jonka ei tulisi langeta yrittäjien maksettavaksi. Palveluyksiköiden yhdistämiseen on varmasti oltava teknisesti yksinkertaisempi ja nopeampi ratkaisu, kuin vajaan kahden tunnin laskutettava työ.

Selvyiden vuoksi todettakoon, että jokaiselle Suomessa toimivalle kuntoutusalan yritykselle riittää yksi palveluyksikkö. Toinen palveluyksikkö tarvitaan yleensä todella vasta, kun yrityksellä on satojen terapeuttien lisäksi muita palveluita, esimerkiksi satojen tai tuhansien työntekijöiden suuria asumispalvelua tuottavia palveluyksiköitä. Tällaisia yrityksiä ei Suomessa montaa ole. Tarpeettomia erikseen tulevaisuudessa yhdistettäviä palveluyksiköitä on Soteri-rekisterissä sen sijaan valtavasti: satoja, ellei jopa tuhansia. Tämä heikentää Soteri-rekisterin laatua merkittävästi ja vaikeuttaa sekä hyvinvointialueiden että Lupa- ja valvontaviraston valvontatoimintaa tarpeettomasti.

Suomen Kuntoutusyrittäjät ry tekee mielellään yhteistyötä ministeriön ja Lupa- ja valvontaviraston kanssa Soteri-hakemusten käsittelyn kehittämiseksi myös jatkossa.

Nurmi-Lehto Anna
Suomen Kuntoutusyrittäjät ry

Saarinen Juhani
Suomen Kuntoutusyrittäjät ry